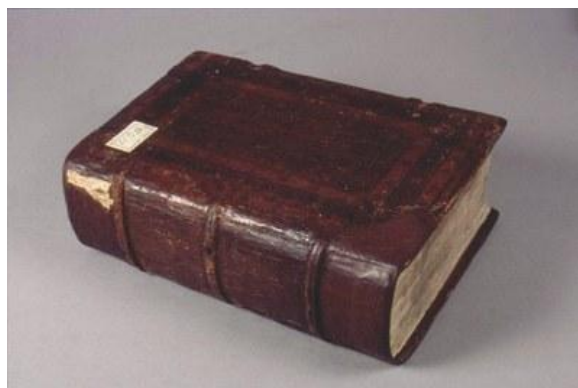

Přístup k restaurování a konzervaci písemných památek

Restaurování a konzervace vzácných písemných památek je nesmírně složitá a náročná činnost. Velký důraz je kladen na zodpovědný přístup při řešení problémů s tímto procesem spojených. Nevhodné či dokonce špatné rozhodnutí může mít nedozírné negativní následky, a naopak dobře zvolená strategie restaurátorského či konzervátorského postupu může zachránit ohrožený tisk či rukopis před úplným zničením, nebo alespoň stabilizovat jeho stav a eliminovat probíhající degradaci.

*Dřevěné desky napadeny červotočem, otrhané rohy
koženého potahu*

*Poškozené desky tmeleny dřevěnými pilinami, useň
doplněna v rozích a na hřbetě*

Při rozhodování a volbě metod je nezbytná spolupráce celé řady odborníků různých oborů. Kromě restaurátorů-konzervátorů to jsou zejména chemici-technologové a další výzkumní pracovníci z oblasti přírodních věd a samozřejmě i vědci různých historických disciplín. V samotné instituci je pak především nutná úzká spolupráce mezi zadavateli práce – obvykle správci historických knižních fondů a jejich vykonavateli tedy restaurátory a chemiky-technologie.

Velmi důležitá je volba **správného přístupu k ochraně a restaurování** často unikátních památek. Při výběru knih k restaurování a rozhodování o typu a rozsahu zásahů je třeba dobře zvážit důvody zadání, míru a formu využívání – studia knih, význam památky, očekávaný efekt zásahu a řadu další detailů. Snahou by mělo být zachování maximální možné historické identity knižního artefaktu při smysluplné formě užívání knihy. Protože v dnešní době máme kromě restaurování i řadu dalších forem ochrany a zpřístupnění knižních fondů, nemělo by být restaurování prvoplánově vnímáno jako jejich jediná a nejlepší možnost záchrany.

Naopak, čím dál více se uplatňují trendy knihy, pokud možno nerestaurovat, a věnovat se ve větší míře **preventivní péči**, tady snahám zabránit již samotnému vzniku poškození knih, nebo alespoň jejich částečné eliminaci. To představuje trvalé uložení knižních fondů ve vhodných klimatických podmínkách, rozumné formy studia a vystavování knih a vytváření bariér proti jejich fyzikálnímu (a chemickému) poškození, například ukládáním ve vhodných ochranných obalech.

Pokud musí opravdu dojít k **restaurátorským a konzervátorským zásahům**, měly by být vnímány jako poslední možná volba před neodvratným zánikem knihy. Restaurování je totiž i přes nejlepší snahu určitý kompromis, které má své klady i zápory. Na jedné straně je obvykle zlepšení fyzikálních (mechanických), chemických, ale i estetických vlastností knihy, na druhé straně však dochází k porušení historické identity knihy a posunu či změně charakteru materiálů i celé knižní vazby. Stále více se proto upouští od razantních restaurátorských zásahů jako je bělení papíru či převazby, tedy rozebírání knih, a jsou uplatňovány takové restaurátorské metody, které minimalizují intervenci do původní struktury knihy a její vazby. Můžeme slyšet termíny jako restaurování “in situ” (tedy bez rozebírání, v původní “poloze” knihy) nebo restaurování knihy jako uměleckého artefaktu. To je samozřejmě velmi

pochoptelné – každá kniha ať rukopis či tisk má určitou neopakovatelnou individualitu, která podobně jako lidé má své životní osudy.